

Osavuosisikatsaus 1.1.-31.3.2024

Pelastustoimi- ja turvallisuuspalvelut

Pohjois-Savon hyvinvointialue
Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut toimiala

Johdon katsaus, talousarvion tuloslaskelman toteumavertailu ja
ennuste, investointien toteumavertailu sekä mittaritiedot

SISÄLLYSLUETTELO	SIVUT
Johdon katsaus	1 - 4
Tuloslaskelman toteumavertailu ja ennuste	5
Investointien toteumavertailu	6
Mittaritiedot	7

1TA61 Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut

Toiminta

Pelastustoiminta: Pelastuslaitos on suorittanut palveluntuotantoa palvelutasopäätösasiakirjan yleisperiaatteiden mukaisesti. Palvelujen tuottamisessa on huomioitu talouden sopeuttamistarpeet, jonka seurauksena on laskennallisesti sopeutettu 24 htv:tta. Henkilöresurssisopeutuksien vaikutukset konkretisoituvat vaiheittain vuoden 2024 aikana. Pelastuslaitoksen sivutoimisen henkilökunnan vapaamuotoinen varallaolo on päätynyt 2.4.2024.

Pelastustoiminnassa tehtäviä on ollut 873 kpl. Pelastustoimi on äkillisten poissaolojen osalta toteuttanut henkilöresurssin ja suorituskyvyn tasaamista asemasiirtojen avulla. Päivystävien pelastusasemien koko henkilöstö osallistuu pelastustoimen valvontatehtäviin (palotarkastukset) joihin pelastusasemien resurssivaje ja toistuvat asemasiirrot ovat tuoneet haasteita. Pelastustoimi on toteuttanut ulkoisten pelastussuunnitelmakohteita (UPS) koskevien suunnitelmien päivittämistä ja kohteiden harjoitusaikataulujen sopimista yhdessä Itä-Suomen aluehallintoviraston kanssa.

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen järjestämisvastuulla oleva Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Pohjois-Karjalan sekä Pohjois-Savon pelastuslaitoksen yhteistoimintasopimuksen mukainen tilannekeskustoiminta (ISTIKE) tuottaa tilannekeskuspalveluja neljän maakunnan alueelle. Toimintaa jatketaan toistaiseksi aikaisemmin sovitun mukaisesti.

Valtioneuvoston asetus tilanne ja johtokeskusjärjestelyiden kokoamisesta (145/2024) tuli voimaan 4.4.2024. Asetuksessa määritellyt tehtävät on koottava asetuksessa säädetyllä tavalla vuoden kuluessa asetuksen voimaantulosta. Sisäministeriön asetus kootun tehtävät kustannuksista ja korvausperusteista (150/2024) säätää tilanne ja johtokeskuspalveluiden toteuttamisesta muodostuvien kustannuksien jakautumisen Itä-Suomen yhteistyöalueen pelastuslaitoksien kesken.

Pohjois-Savon pelastuslaitos on ottanut käyttöön kaksi uutta pelastusasemaa. Siilinjärven pelastusasema otettiin käyttöön tammikuussa, jossa toiminta on jo vakiintunut käyttöönoton jälkeen. Neulamäen pelastusaseman toimintojen siirtyminen uudelle pelastusasemalle aloitettiin maaliskuun lopussa. Pelastuskaluston ja toimistojen muutto ja tieto- ja viestijärjestelmien sekä julkisen hallinnon turvallisuusverkkotoiminnan (TUVE) käyttöönotto on vienyt merkittävästi henkilöstön työaikaa.

Pelastuslaitos on mukana valtakunnallisissa pelastustoimen kehittämishankkeissa, joissa valmistellaan yhdenmukaisia ja entistä vaikuttavampia toimintatapoja pelastustoimeen. Metsäpalomuodostelman kalustollinen ja toiminnallinen kehittäminen on jatkunut, silmällä pitäen muodostelma kansainvälisen pelastustoiminnan evaluointia ja vuoden 2024 valmiussiiirtoa Portugaliin.

Onnettomuuksien ehkäisy: Onnettomuuksien ehkäisyn resursseissa on ollut merkittäviä haasteita tammi-maaliskuun aikana. Haasteet ovat johtuneet pääosin henkilövaihdoksista ja niillä on ollut vaikutusta asiakkaiden saamaan palveluun, palvelujen tilapäisinä katkoina tai vasteajan pidentymisellä (esim. Päivystävän palotarkastajan tehtävä sekä kemikaalivalvonta). Maaliskuun lopulla toimintoja on saatu asteittain normalisoitua uusien henkilöstöresurssien saapuessa. Turvallisuusviestintää on toteutettu laajasti ja onnistuneesti esimerkiksi erilaisten tapahtumien avulla.

Ennuste loppuvuodelle on, että onnettomuuksien ehkäisyn palveluja saadaan normalisoitua ja päivitettyjä toimintatapoja nykyresurssin mukaiseksi. Nähtävissä on kuitenkin, että nykyinen 5 vakituisen palotarkastajan resurssi ei tule riittämään kaikkien lakisääteisten onnettomuuksien ehkäisyn palvelujen häiriöttömän toiminnan varmistamiseksi. Valvontatehtävien tilanne Q1 toimialueittain: pohjoinen toimialue 26 %, keskinen toimialue 8 % ja eteläinen toimialue 4 %.

Yhteistyötä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveystoimen henkilöstön kanssa pyritään aktivoimaan osallistuen esimerkiksi kotiin vietävien palvelujen kokonaisuuteen. Henkilöstöresurssin kasvattamiselle on merkittävä tarve

esimerkiksi paloriskiasunto valvonnan osalta, joka on suoraan tiiviissä kosketuspinnassa kotiin vietävien palvelujen sekä HVA:n sosiaali- ja terveysviranomaisten kanssa tehtävän sekä kehitettävän yhteistyön kanssa.

Ensihoito: Ensihoitoa on toteutettu palvelutason mukaisesti ja palvelutasoa on pystytty nostamaan kustannusneutraalisti painopistevuoroilla, esimerkiksi perustamalla lisäyksiköitä kiireellisiin ajankohtiin. Ensihoidon tehtävämäärät ovat pelastuslaitoksen tuottamien ensihoitoyksiköiden osalta vähentyneet kokonaisuutena n. 9 % viime vuoden samaan seurantajaksoon verrattuna. Tämä johtuu suurilta osin hätäkeskuslaitoksen uudistuneesta ensihoidon hälytysohjeesta. Lisäksi kiireettömät tehtävät hoidetaan tilannekeskuspäivystäjän arvion kautta, mikä vähentää kuljettavan yksikön hälyttämistä merkittävästi.

Ensihoitopalveluille laskettua talousarvion 2024 sopeutustarvetta ei ole ensihoitopalveluiden sisällä kohdistettu, vaan se on merkitty palvelujen ostoihin (563 te).

Ensivastetehtävät ovat nousseet runsaasti viime vuoden samaan seurantajaksoon verrattuna (vuonna 2023 95 kpl vs 2024 163 kpl). Ensivastepalvelua käytetään uudistuneen hälytysohjeen myötä enemmän ensihoitoyksiköiden tukiyksikkönä kiireellisissä ensihoitotehtävissä. Ensivastetoiminnan tehostaminen on myös yksi osa tuottavuus- ja taloudellisuusohjelmaa.

Sairauspoissaolot ovat kasvaneet hieman viime vuoden samaan seurantajaksoon verrattuna. Sairauspoissaolojen syyt ovat olleet lisääntyneesti mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöt. Ensihoitohenkilöstö kokee ahdistusta ja epävarmuutta päätoimisen ensihoitohenkilöstön siirtymisestä yleisten palveluiden alle syksyllä 2024.

Pelastustoimen varautuminen: Varautumisen henkilöresursseissa pelastustoimen puolella on ollut merkittäviä henkilöstöhaasteita yhteistoimintamenettelyistä, täyttökelloista ja organisaation uudelleen järjestymisestä johtuen. Helmikuun lopusta eteenpäin suoraan pelastustoimen alla olevia resursseja varautumisen työtehtäviin ei ole ollut käytettävissä. Varautumisen suunnitelmassa on korjausvelkaa, jota resurssivaje ei ole helpottanut.

Hyvinvointialueen varautuminen: Varautumisen ja valmiussuunnittelun osalta toimialalla on kehittämistarvetta. Toimialan vastuulla olevat valmiussuunnitelmat ovat päivityksen alla. Toimiala on koostanut PSHVA:n valmius- ja turvallisuustoimijoiden tilannekuvan alueelliseen riskinarvioon pohjautuen ja tehnyt yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon valmiuskeskuksen kanssa häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisen tarkastelussa. Toimiala on työstänyt *häiriötilanteiden johtamisohjeluonnoksen (johtoryhmätaso)*, jota yhteisesti jatkotyöstetään huomioiden kaikki hyvinvointialueen toimialat. Toimiala tulee osallistumaan vuoden 2024 aikana useampaan valmiusharjoitukseen. Polttoaineiden saannin jatkuvuudenhallintaan kiinnitettiin huomiota poliittisten lakkojen aikana. Varautumisen aihekokonaisuutta ja resurssointia on käsitelty toimialan johtoryhmässä.

Turvallisuuspalvelut: Turvallisuuspalveluiden keskeisenä painopisteenä positiivisen turvallisuuskulttuurin luominen koko hyvinvointialueelle. Taloudellinen tilanne ei ole mahdollistanut riittävää resurssointia mm. vartiointin järjestämiseen ja turvallisuusjärjestelmien ylläpitoon.

Tekniset palvelut:

Pelastustoimen tekniset palvelut on käynnistänyt heti vuoden alusta hankintaprosessit ja kilpailutukset koskien vuoden 2024 investointeja. Tällä pyritään saamaan investoinnit toteutettua vuoden 2024 aikana, varautuen pitkiin toimitusaikoihin.

HVA tekniset palvelut on kartoittanut sotetoimialojen ajoneuvotarpeet investointisuunnittelukaudelle 2026-2029.

Sisäisen valvonnan toteutuminen

Vuoden 2024 sisäisen valvonnan painopisteinä hyvinvointialueetasoisesti ovat talouden säännölliset kontrollit (ml. toimivaltuuksien noudattaminen ja talous- ja tuottavuusohjelman seuranta), häiriötilanteisiin varautuminen (valmiussuunnitelmien ajantasaisuus) sekä prosessien ja palvelujen kuvaaminen Arter IMS- ja ARC-järjestelmiin. Toimialalla omiksi valvonnan painopisteiksi on määritelty varallaolon päättymiseen liittyvä pelastustoiminnan suorituskyvyn muutosten tarkastelu sekä pelastustoimen omavalvonta.

Talouden seuranta: Tuottavuus- ja taloudellisuusohjelman mukaisten toimenpiteiden etenemisestä on raportoitu kuukausittain. Ohjelman toimialatasoinen seuranta on toteutunut säännönmukaisesti johtoryhmässä ja toimialan yt-kokouksissa. Talouden seurantaan liittyvä asiakokonaisuus on ollut käsiteltävänä kaikissa toimialan johtoryhmän kokouksissa. Toimivaltuuksien ylityksiä ei ole havaittu.

Varautuminen: Pohjois-Savon hyvinvointialueen valmiussuunnitelman (yleinen osa) on ajan tasalla ja se päivitetään seuraavan kerran vuoden 2024 aikana. Lisäksi hyvinvointialueelle ollaan työstämässä useita muita suunnitelmia, jotka tukevat koko organisaation varautumista erilaisiin häiriötilanteisiin. Varautumisasioita on käsitelty muun muassa valmius- ja turvallisuustoimikunnassa, toimialan sisäisissä kokouksissa sekä yhdessä Pohjois-Savon kuntien kanssa.

Palvelu- ja prosessikuvaukset

Toimialan vastuulla olevien palvelujen kuvauksista on laadittu 99 % ARC-järjestelmään (1 vaihe). Palvelu- ja prosessikuvausten laadinnan kokonaisuutta ja aikataulutusta on käsitelty toimialan johtoryhmässä maalisi- ja huhtikuussa 2024.

Toimialatasoisten sisäisen valvonnan painopisteiden valvontaa toteutetaan sivutoimisen henkilökunnan varallaolon päättymisen osalta tarkastelemalla esim. toimintavalmiusaikoja, henkilöstöresursseja tehtävillä sekä sitä, mikä on ollut supistuneen talouden vaikutus suorituskykyyn. Omavalvonnan kehittämisen osalta on tehty sisäinen hankerahahakemus 4/2024.

Toimialan merkittävimpiä riskejä ovat tällä hetkellä avainhenkilöriskit, pelastustoiminnan suorituskyky ei täytä pelastustoiminnalle asetettuja suorituskykyvaatimuksia, pelastustoimen suunnitelma-arkkitehtuuri ei täytä SM:n asetuksen (1368/2018) vaatimuksia, talousarvio ei mahdollista hyväksytyyn palvelutasopäätöksen toteutumista, talousarvio ei mahdollista hyvinvointialueen turvallisuuspalveluiden suunniteltua toteutumista (mm. vartiointi, tekniset turvajärjestelmät) sekä käytössä olevan rahan riittämättömyys kalustoinvestoinneissa ja kaluston huolto- ja korjaustoiminnan käyttötaloudessa. Tämä aiheuttaa kaluston ikääntymistä ja sitä kautta kaluston rikkiöitymisen lisääntymistä ja toimintakunnan heikkenemistä.

Pelastustoiminnan valmius ja suorituskyky eivät täysimääräisesti mahdollista toimintaympäristön analyysissä tunnistettujen muutosilmiöiden, säädösten, strategioiden, asiakas- ja sidosryhmävaatimusten sekä skenaarioiden perusteella tunnistettujen tarpeiden ja sisältövaatimusten mukaisen palveluntuotannon toteuttamista. Pelastustoiminnan merkittävimpiä riskejä ovat tällä hetkellä vapaamuotoisen varallaolon päättymisen ja samanaikaisesti toteutettavan pelastustoiminnan johtamisjärjestelmän uudistaminen. Riskien pienentämiseksi vapaamuotoisen varallaolon päättymisen on vaiheistettu kahteen eri vaiheeseen (maalisi- ja kesäkuu). Hallintatoimenpiteiden myötä riskitaso on tällä hetkellä hyväksyttävällä tasolla, mutta tunnistettu riski edellyttää reaaliaikaista seuraamista.

Riskien pienentämiseksi teknisen palvelun taloudellista resurssia kohdennetaan kaikkein välttämättömimpään kaluston uusimiseen ja korjaamiseen. Tällöin voidaan saada riskitaso hyväksyttävälle tasolle.

Olelliset poikkeamat talousarvioon

1000 EUR	Ta2024	Tot. 3/2024	Tot.%	Ennuste	Enn.%
TOIMINTATUOTOT	3 200	432	14 %	2 762	86 %
TOIMINTAKULUT	-29 950	-7 382	25 %	-31 626	106 %

Toimintatuotoissa talousarvion raamiin merkittyä 575 te ei pystytä ennusteen mukaan saavuttamaan kuin osin. Toimintakuluissa henkilöstökulujen arvioidaan toteutuvan 1.210 te talousarviota suurempina. Henkilöstökulujen ennusteessa on huomioitu mm. Järjestelyvaraerän vaikutus, hoitotason ensihoitajille 1.2.2024 alkaen maksettu lisä, sopimushenkilöille suunniteltu aktiivisuusraha sekä henkilösivukulujen talousarviota pienemmät prosentit. Palvelujen ostojen arvioidaan toteutuvan 469 te talousarviota suurempina. Palvelujen ostojen ennusteessa on huomioitu Tietohallinnosta siirtyneet virve-kustannukset sekä vartiointipalvelujen arvioitu ylitys. Pohjois-Savon hyvinvointialueen sisäisten ohjeiden mukaisesti toimintakuluihin arvioidaan siirtyvän talousarviomuutoksilla 1.239 te.

Toimialan toimenpiteet talousarvion pitävyyden varmistamiseksi

Talouden ennustetta ja toteutumista seurataan esihenkilöiden toimesta palveluyksikkö ja toimintayksikkö tasolla kuukausittain.

Pelastustoiminta on laskennallisesti sopeuttanut pelastusasemien henkilövahvuutta 24 htv:n osalta. Sopeutustoimenpiteet kohdistuvat Kiuruveden, Lapinlahden, Nilsian, Leppävuiran, Suonenjoen ja Varkauden pelastusasemille. Sopeutustoimenpiteet konkretisoituvat vaiheittain vuoden 2024 aikana.

Turvallisuuspalvelut on karsinut vartiointisopimusten sisältöä ja siirtänyt mm. hälytys- ja tilausvartiointikustannuksia yksiköille. Turvatekniikkaan liittyviä elinkaarivaihtoja ei ole tehty ja varustehankintoja on sopeutettu talousarvion mukaiseksi.

Ensihoitopalveluille laskettua talousarvion 2024 sopeutustarvetta ei ole ensihoitopalveluiden sisällä kohdistettu, vaan se on merkitty palvelujen ostoihin (563 te). Sopeutuksen toteuttamisesta tekee ensihoidon vastuulääkäri.

Sote-sopimuksen palkkahinnoitteluliitteet muuttuivat vuoden 2024 alusta. Uudessa palkkakokonaisuusjärjestelmässä tehtävät sijoittuvat viiteen palkkausliitteeseen aiemman kahden sijasta. Liitteiden sisällä on erilaisia palkkaryhmiä, joissa määritellään peruspalkat. Hoitotason ensihoitajan työ määritellään uudessa palkkaryhmässä terveydenhuollon erityisasiantuntijan tehtäväksi, joka korottaa peruspalkkaa n. 143 €. Palkat maksetaan takautuvasti 1.2.2024 lähtien. Kesäkuussa tuohon lisätään 0,77 % yleiskorotus. Palkkaryhmät ovat valtakunnallisia ja koskevat kaikkia hyvinvointialueita.

Pelastustoimen tuottaman ensihoitopalvelun ylityömäärät ovat olleet minimissä. Ensihoitajat ovat kuitenkin tehneet suuren määrän ylityksiä yleisten palveluiden ensihoitopalveluissa, mikä näkyy pelastustoimen ensihoidon palkkakustannuksissa. Alle 24 h tunnin sisällä hälytetty ylitysoikeutta 160 € hälytysrahaan ja työvuoron tekoon ylitysinä. Ylitöistä laskutetaan ylitysoikeudelta toimialalta 40 € tunnilta. Kulut jäävät ulkoisiksi kuluiksi ja tulo, joka saadaan, on sisäistä tuloa. Ylitöiden teko toisessa toimintayksikössä on rajattu kymmeneen kertaan vuodessa.

Tuloslaskelman toteutumisvertailu

1TA61 PELASTUSTOIMI JA TURVALLISUUSPALVELUT

MAALISKUU	Ta2024	Toteuma	Tot. %	Ennuste	Ero Ta-Enn	TP2023
Myyntituotot	73 866	13 966	19 %	55 865	18 002	453 897
Maksutuotot	777 211	125 054	16 %	777 343	-132	649 053
Muut toimintatuotot	585 923	65 487	11 %	125 659	460 264	115 995
Tuet ja avustukset	1 763 000	227 704	13 %	1 803 000	-40 000	1 869 875
TOIMINTATUOTOT	3 200 000	432 212	14 %	2 761 867	438 133	3 088 820
Henkilöstökulut	-24 992 710	-6 062 007	24 %	-26 202 502	1 209 792	-24 513 262
Palvelujen ostot	-2 834 560	-859 050	30 %	-3 303 573	469 013	-2 784 268
Aineet, tarvikkeet, tavarat	-1 529 095	-338 253	22 %	-1 538 016	8 922	-1 575 819
Avustukset	-92 150	-30 500	33 %	-92 150	0	-94 675
Vuokrakulut	-461 779	-81 184	18 %	-459 972	-1 807	-305 293
Muut toimintakulut	-39 707	-11 329	29 %	-29 516	-10 191	-32 723
TOIMINTAKULUT	-29 950 000	-7 382 324	25 %	-31 625 729	1 675 729	-29 306 040
TOIMINTAKATE	-26 750 001	-6 950 112	26 %	-28 863 862	2 113 862	-26 217 221
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0		0	0	-285
VUOSIKATE	-26 750 001	-6 950 112	26 %	-28 863 862	2 113 862	-26 217 506
Poistoeron vähennys	53 119	15 661	29 %	53 119	0	63 987
TILIKAUDEN ALIJÄÄMÄ	-26 696 882	-6 934 451	26 %	-28 810 743	2 113 862	-26 153 519

**Pelastustoimi ja turvallisuuspalvelut
INVESTOINNIT**

	TA2024	Tot.1-3/2024	Tot. %
INVESTOINTISUUNNITELMA 2024	1 520 000	18 800	1 %
V. 2023 SIIRTYNEET INVESTOINNIT	630 000	157 051	25 %
INVESTOINNIT YHTEENSÄ	2 150 000	175 851	8 %

Investointisuunnitelmaan 2024 hyväksytyistä kalustoinvestoinneista noin 80 % on käynnistynyt tai toteutunut. Kilpailutus on käynnistetty 20 % osalta. Vuodelta 2023 siirtyneet kalustoinvestoinnit ovat toteutumassa 100 %:sti.

Sitovat mittarit	Tavoitetaso	Toteuma Q1	Tot. %	Edistää hyvinvointialueen strategisia tavoitteita	Toteuma Q1
Pelastustoiminnan tehtävämäärä	4 050	873	22 %	Pohjoissavolaisten terveys, hyvinvointi ja turvallisuus paranevat. Vahvistamme ennaltaehkäiseviä ja perustason palveluita. Työmme on laadukasta ja asiakaslähtöistä. Talous on tasapainossa.	* Pelastustoimi on ihmisten turvallisuudelle tärkeä toimija
Yksiköiden yhteenlaskettu henkilö määrä pelastustoiminnan tehtävässä	5	5	90 %		
Ensimmäisen yksikön toimintavalmiusaika (mediaani)	9:15 min	8:43 min			* Pelastustoimen palvelut toteutuvat riskeittäin samankaltaisilla alueilla yhdenmukaisesti
Palotarkastusten valvontasuunnitelman toteutuminen (valvontakohteet A1-A8, hoito- ja huoltolaitokset, omavalvontakohteet)	1 900	230	12 %		* Pelastustoimen palvelut tuotetaan vaikuttavasti lähipalveluna
Turvallisuuskoulutukseen ja -viestintään osallistuneet henkilöt	41 000	11 973	29 %		* Pelastustoimen palvelut tuotetaan kustannustehokkaasti

Muut mittarit	Toteuma Q1
Ensihoitopalvelun tehtävämäärä	5 756
Ensiavusteopalvelun tehtävämäärä	140